

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN

Kwaliteitsonderzoek Voortgezet Onderwijs bij

Scholengemeenschap Bonaire - Unit Mbo

Plaats : Kralendijk, Bonaire
BRIN-nummer : 30GR
Datum schoolbezoek : 29 september 2016
Rapport vastgesteld te Tilburg op 6 december 2016

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Bevindingen	6
3	Conclusies en afspraken	10

1 Inleiding

De Inspectie van het Onderwijs heeft op 29 september 2016 een onderzoek uitgevoerd op de Scholengemeenschap Bonaire - Unit Mbo, naar aspecten van de kwaliteit van het onderwijs en de naleving van wet- en regelgeving. De conclusies van dit onderzoek kunnen worden beschouwd als een integrale beoordeling op basis waarvan de scholen en hun besturen kunnen werken aan het consolideren en borgen van bestaande kwaliteit, alsmede gerichte maatregelen kunnen treffen om geconstateerde tekortkomingen op te heffen. De inspectie heeft over een periode van vijf jaar (2012-2016) jaarlijks op alle scholen aspecten van de kwaliteit van het onderwijs beoordeeld en volgt nauwgezet de verbeteractiviteiten. In 2016 zal de school volgens de vigerende onderwijsagenda aan alle aspecten van basiskwaliteit moeten voldoen.

Context

In de themarapportage van maart 2014 'Onderwijsverbetering in Caribisch Nederland' heeft de inspectie de context en de omstandigheden waaronder de BES eilanden onderwijs vormgeven, uitgebreid beschreven.

Toezichthistorie

Vanaf 2011 heeft de Inspectie van het Onderwijs jaarlijks verschillende toezichtactiviteiten uitgevoerd op de school. Na het kennismakingsgesprek in mei 2011 heeft de inspectie jaarlijks kwaliteitsonderzoeken uitgevoerd en voortgangsgesprekken gehouden. Verder heeft de inspectie in 2014 een onderzoek naar bestuurlijk handelen uitgevoerd.

In het huidige kwaliteitsonderzoek is de kwaliteit van het onderwijs opnieuw beoordeeld. Ze is vergeleken met de kwaliteit die in 2015 werd vastgesteld. Op deze wijze wordt in beeld gebracht in hoeverre de verbeteractiviteiten tot zichtbare resultaten leiden.

Toezichtkader

De inspectie heeft zich bij haar onderzoek gebaseerd op het document *De Basiskwaliteit van het MBO en de SKJ's in Caribisch Nederland* (Inspectie van het Onderwijs, Utrecht, maart 2011). Dit document sluit aan op het Toezichtkader po/vo 2011. Beide documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek naar de onderwijskwaliteit en de wettelijke vereisten. Hoofdstuk 3 geeft de conclusies en afspraken met de school weer. Hoofdstuk 4 vermeldt de visie van het bevoegd gezag.

Onderzoeksopzet

Tijdens het onderzoek beoordeelde de inspectie de kwaliteit van de volgende kwaliteitsdomeinen: Leerstofaanbod, Onderwijstijd, Schoolklimaat, Pedagogisch-didactisch handelen, Zorg en begeleiding, Leerprestaties en Kwaliteitszorg en Voorwaarden voor kwaliteitszorg¹

---

¹ Kwaliteitsdomeinen zoals beschreven in 'De Basiskwaliteit van het Primair en Voortgezet Onderwijs in Caribisch Nederland', Inspectie van het Onderwijs, Utrecht, maart 2011

Het onderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Analyse van documenten die de school voorafgaand aan het schoolbezoek heeft toegestuurd, te weten: conceptnotitie visie onderwijs SGB 2020 en Verbeterplan MBO Bonaire 2016-2017.
- Schoolbezoek, waarbij verschillende lessituaties in de praktijk zijn geobserveerd.
- Gesprekken met de directie en de zorgcoördinator over de kwaliteit van verschillende aspecten waaronder kwaliteitszorg en leerlingenzorg.
- Gesprek met een aantal studenten
- Een gesprek met leraren.
- Een gesprek met teamleiders.
- Een eindgesprek met de unitdirectie en algemeen directeur na afloop van het schoolbezoek.
- Een afzonderlijk gesprek met een vertegenwoordiging van het bevoegd gezag.

2 Bevindingen

In dit hoofdstuk beschrijft de inspectie tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. Per kwaliteitsdomein, met uitzondering van het domein Leerprestaties, wordt beschreven hoe de kwaliteit zich verhoudt tot de Nederlandse inspectienormen. Deze bevindingen worden vooralsnog niet weergegeven in de vorm van een score maar in een beschrijving van de aangetroffen kwaliteit.

Voor de leerprestaties geldt een andere benadering. De ontwikkeling van de opbrengsten wordt beschreven en vergeleken met eerdere leerresultaten van de school. Een definitieve inspectienormering voor de leerprestaties in Caribisch Nederland wordt nog ontwikkeld.

Algemeen beeld

De unit mbo heeft een roerig schooljaar achter de rug met veel wisselingen in het management en stagnatie van het noodzakelijke proces van verbetering. De voorwaarden voor goed onderwijs ontbraken, zoals goede roosters, ict-faciliteiten en materialen. De organisatie en de administratie waren chaotisch. Al deze zaken leidden tot moedeloosheid onder de docenten, veel lesuitval en extreem veel verzuim van studenten. Afspraken over hoe er gewerkt moet worden, werden vaak niet nagekomen. Er is in april 2016 een nieuwe algemeen directeur (AD) aangetreden op de SGB en ook een unit-directeur mbo ad interim. Deze directie geeft blijk van urgentiebesef en heeft een goede analyse gemaakt van de situatie op de locatie. Het plan van verbetering sluit aan bij de bevindingen van de inspectie bij voorgaande onderzoeken, kent duidelijke prioriteiten en wordt sinds het begin van dit schooljaar uitgevoerd. Er is hiermee een koers bepaald die mogelijkheden biedt. Het is aan diezelfde directie om de teams van docenten eigenaar te maken van hun onderwijs.

De kwaliteit van het onderwijs op de locatie is niet verbeterd ten opzichte van 2015. Toen voldeden het didactisch handelen en de intake en plaatsing aan de basiskwaliteit. Nu voldoet alleen het didactisch handelen.

Toelichting

Opbrengsten.

De inspectie heeft nog geen norm vastgesteld voor een beoordeling van de opbrengsten van het onderwijs in Caribisch Nederland. De vraag of de opbrengsten voldoen aan de basiskwaliteit kan dan ook niet beantwoord worden. Wel is nagegaan hoe de opbrengsten zouden zijn volgens de definities die in Europees Nederland gelden. Gekeken is naar opleidingen die eventueel samen met verwante opleidingen voldoende studenten hebben om opbrengsten te kunnen bepalen.

Bc code	BC naam	Crebo	Niveau	Leerweg	Jaar- resultaat	Diploma- resultaat	Vergelijking met norm Europees NL
Bc010	Arbeidsmarkt- gekwalificeerd assistent	90440	1	BOL	91%	93%	voldoet
Bc077	Horeca- assistent	90660	1	BOL	93%	93%	voldoet
Bc150	Techn. Maintenance ass.	92180	2	BOL/BBL	45%	60%	voldoet
Bc003	Bedrijfsadm. medewerker	90471	2	BOL	47%	61%	voldoet
Bc064	Financ. Adm. Medewerker	93200	3	BOL	15%	23%	Voldoet niet
Bc079	Ict beheerder	95321	4	BOL	0%	45%	Voldoet niet

Vastgesteld kan worden dat van de 6 opleidingen met voldoende studenten er 4 wél en 2 niet voldoen aan de in Europees Nederland geldende normen. Hierbij merkt de inspectie op dat de examenresultaten een vertekend beeld kunnen geven omdat er sprake is van onvoldoende examinering en diplomering op de unit.

Programma

Dit domein bestaat uit de kwaliteitsaspecten samenhang en maatwerk. De programma's van de verschillende opleidingen voldoen aan de basiskwaliteit, omdat ze voldoende zijn afgestemd op kwalificatiedossiers en omdat het hoofdvak, de beroepspraktijkvorming (bpv) en de ondersteunende vakken een consistent geheel vormen. Wel merken wij op dat de studenten onvoldoende zicht hebben op de opbouw van hun programma, omdat zij onvoldoende bekend zijn met de kwalificatiedossiers. Het maatwerk voldoet niet aan de basiskwaliteit, omdat de studenten bij nagenoeg alle vakken hetzelfde programma afwerken in hetzelfde tempo. Hierdoor krijgen zwakke studenten onvoldoende ondersteuning en worden sterke studenten onvoldoende uitgedaagd. Eerder afstuderen of tussentijds instromen in de opleiding is niet mogelijk. Verder krijgen studenten die doubleren in hun tweede jaar geen aangepast programma. Bij rekenen kunnen de studenten werken op drie niveaus, maar ook hier blijven kansen liggen om de student te laten werken aan de domeinen die zij het slechtst beheersen. Tenslotte is het programma onvoldoende afgestemd op de taalbehoeften van de studenten. Structurele aandacht voor verminderen van de taalachterstand is tijdens de lessen niet herkenbaar. Hierdoor is het aannemelijk dat taalachterstanden zullen resulteren in achterstand in het betreffende vak. Positief is dat er voor studenten met studieachterstand trajecten zijn vastgesteld. Het lukt de studenten overigens niet altijd dit traject binnen de tijd af te ronden. Opmerkelijk is dat een traject ook kan leiden tot doubleren.

Leren in de onderwijsinstelling

Dit domein bestaat uit de kwaliteitsaspecten didactisch handelen, leertijd en leeromgeving. Het didactisch handelen voldoet net als in 2015. De lessen kennen voldoende structuur, de docenten weten hun studenten te betrekken bij de onderwijsactiviteiten en geven de studenten feedback naar aanleiding van opdrachten of toetsen.

De leertijd daarentegen voldoet niet. Een probleem voor de continuïteit van het onderwijsproces is het percentage absenten. Hiervan hebben ook de studenten die niet verzuimen last. Verder beginnen de lessen regelmatig te laat en verlopen de onderwijsactiviteiten soms traag. Tenslotte is er veel lesuitval en zijn er vacatures voor onder meer de vakken wiskunde, Engels en EHBO. De leeromgeving voldoet niet en is ongeschikt voor het geven van eigentijds beroepsonderwijs.

Er is gebrek aan lokalen, mede vanwege ondoelmatige roosters. De directie heeft hierin dit jaar al veel verbetering gebracht. Verder is er regelmatig stroomuitval en is er gebrek aan goed functionerende computers, adequate internetfaciliteiten en vaklokalen, waarin de beroepssituatie gesimuleerd kan worden. Beroepsauthentieke situaties zijn van grote invloed op de motivatie van de studenten en bieden mogelijkheden voor een volwassen pedagogische benadering van de student.

Begeleiding

Het domein begeleiding bestaat uit de kwaliteitsaspecten intake en plaatsing, studieloopbaanbegeleiding en zorg voor studenten met bijzondere onderwijsbehoeften. In 2015 voldeed de intake, maar dat is nu niet het geval. Veel intake-activiteiten zijn dit jaar achterwege gebleven. Er was geen warme overdracht vanuit het voortgezet onderwijs en er zijn geen toetsen afgenomen om de reken- en taalvaardigheden vast te stellen. De studenten zijn niet specifiek voorgelicht over de opleiding waarvoor zij uiteindelijk kozen. Wel zijn er drie voorlichtingsbijeenkomsten geweest, voorafgaande aan de intake.

De begeleiding voldeed twee jaar geleden nog, maar voldoet nu niet aan de basiskwaliteit. De registratie en afhandeling van absentie functioneert gebrekkig. De docenten kampen weliswaar met technische problemen van het registratie systeem, maar benutten vervolgens geen alternatieve methodes om de absentie te bestrijden. Niet alle klassen hebben een studieloopbaanbegeleider en niet alle studenten hebben een lesuur voor studieloopbaanbegeleiding.

Ook de zorg voor studenten met specifieke onderwijsbehoeften voldoet nog niet. De zorgcoördinator investeert veel energie in het signaleren van zorgbehoeften en het leveren van de juiste ondersteuning. Er zijn mogelijkheden om de studenten te verwijzen naar faalangstreductie- en agressietrainingen van de unit vmbo. Ook is er voor een beperkte groep studenten het vak Nederlands als vreemde taal. Er zijn echter veel meer studenten die hierbij gebaat zouden zijn, maar zij krijgen dit vak niet. Voor studenten die specifieke ondersteuning nodig hebben zijn groepsoverzichten in ontwikkeling. Van de docenten kan momenteel echter niet verwacht worden dat zij vanuit het groepsoverzicht adequate ondersteuning kunnen bieden in de verschillende situaties. Voor sommige studenten zijn handelingsplannen vastgesteld. Deze plannen bevatten wel een goede analyse van de problemen maar onvoldoende concrete maatregelen om de problematiek te verhelpen.

Leren in de beroepspraktijk

Net als in 2015 voldoet de beroepspraktijkvorming (bpv) niet aan de basiskwaliteit. Op het eiland zijn onvoldoende geschikte werkplekken voorhanden op geaccrediteerde bedrijven met getrainde praktijkopleiders. Hierdoor moeten studenten soms een interne stage doen op de unit. Sommige vakgroepen hebben goed in beeld welke onderdelen uit het kwalificatiedossier niet op een specifieke bpv-plek geleerd kunnen worden. Die onderdelen worden vervolgens op school getraind in een gesimuleerde setting. Echter niet alle vakgroepen hebben een dergelijke analyse gemaakt. Vergeleken met het vorig jaar besteden de docenten meer aandacht aan het bespreken van de ervaringen op de bpv. Hierdoor kunnen de studenten beter het verband herkennen tussen het programma op de instelling en hun werk in de bpv. De verschillende teams van docenten opereren hierin echter niet eenduidig. Het ene team verzorgt bpv-uren, het andere besteedt hier aandacht aan in de SLB-uren en het derde team heeft hiervoor geen uren ingeroosterd.

Examinering

De kwaliteit van de examinering heeft de inspectie in Caribisch Nederland steeds beoordeeld tijdens aparte onderzoeken in het voorjaar van elk jaar. Wij verwijzen daarom naar het onderzoeksrapport examinering van april 2016. Hierin is te lezen dat de kwaliteit van de examinering van de verschillende opleidingen niet voldoet aan de basiskwaliteit. De unit heeft dit jaar overigens veel energie gestoken in verbetering van de processen die een deugdelijke examinering moeten waarborgen.

Kwaliteitsborging

Een adequaat systeem van kwaliteitsborging geeft het management zicht en grip op de relevante aspecten van de kwaliteit van het onderwijs. Dit is nog niet het geval op de SGB en op de unit mbo. In de afgelopen jaren is de unit niet in staat geweest haar kwaliteit te verbeteren, omdat het ontbrak aan gerichte sturing en adequate monitoring van de werkprocessen. Zo was het mogelijk dat de studenten niet het onderwijs kregen waarop ze recht hadden. Bestaande afspraken over bijvoorbeeld het begeleiden van studenten werden vaak niet uitgevoerd en veel studenten raakten gedemotiveerd. Doordat er nu een duidelijke koers en ook een scholingstraject is vastgesteld is effectievere sturing mogelijk. Hierbij helpt ook dat de directie het aantal opleidingen heeft teruggebracht van 28 naar 13 en 'achterstallig onderhoud' uitvoert. Zo zijn voor studenten met studieachterstand individuele trajecten bepaald, voor alle opleidingen onderwijs-examenregelingen geschreven en wordt het rooster werkende weg verbeterd. Verantwoordelijkheden en taken van bijvoorbeeld SLB-ers, en bpv-begeleiders worden één voor één opnieuw bepaald. Gedurende dit schooljaar zal een strategisch ontwikkelingsplan worden uitgewerkt voor de komende vier jaar. De aanpak is veelbelovend, maar moet zich nog bewijzen. Veel hangt af van de vraag of de teamleiders en docenten concreet voor ogen krijgen wat er in hun lessen moet gebeuren om de studenten beter te bedienen. Ook is noodzakelijk dat de unitdirecteur en de teamleiders in staat zijn om de acties van de vakgroepen te monitoren en te beoordelen en de docenten weer eigenaar te maken van hun beroepsoponderwijs.

3 Conclusies en afspraken

Onderwijskwaliteit

Het onderwijs op de unit mbo voldoet nog niet aan de basiskwaliteit. De inspectie zal volgend jaar opnieuw kwaliteitsonderzoek uitvoeren. Totdat basiskwaliteit is bereikt, zal het document De Basiskwaliteit van het MBO en de SKJ's in Caribisch Nederland (Inspectie van het Onderwijs, Utrecht, maart 2011) de basis voor het onderzoek blijven. Uiterlijk in 2019 zal de inspectie op alle scholen toezicht houden volgens het vernieuwde toezichtkader.

Naleving

De unit heeft het afgelopen schooljaar niet de vereiste onderwijstijd gerealiseerd.

Afspraken

Op grond van de hierboven beschreven de bevindingen en conclusies heeft de inspectie de volgende afspraken met de directie gemaakt.

Voor 1 december 2016 ontvangt de inspectie:

- een concrete uitwerking van het taalbeleid met afspraken over de wijze waarop dit in alle lessen wordt gerealiseerd (aandacht voor vaktaal, schooltaal, leesstrategieën voor tekstbegrip);
- een berekening van de gerealiseerde onderwijstijd in het lopende schooljaar en indien nodig een overzicht van de maatregelen om de niet gerealiseerde onderwijstijd alsnog te programmeren.

Vervolgtoezicht

Het volgende onderzoek naar de examinering is voorzien voor het voorjaar van 2017.

Het volgende kwaliteitsonderzoek vindt plaats in het najaar van 2017.